

MARIBORSKI DELAVEC

Političen list.

Naročnina znaša:

Z dostavljanjem na dom ali po pošti K 10.— mesečno.
četrtletno K 30.—
Če pride naročnik sam v upravništvo po list: Mesečno K 9.50. — inserati po dogovoru.

List izhaja vsak delavnik popoldne.

Posamezna številka stane 60 vln.

Uredništvo in uprava:

Mariborska tiskarna (Jurčičeva ulica št. 4.)

Telefon uredništva št. 276, uprave št. 24.

Leto III.

Maribor, sreda 23. junija 1920.

Št. 138.

Triumfalno potovanje regenta Aleksandra po Hrvatski.

Sprejem v Zagrebu. — Svečani dine v banskem dvoru. — Odlikovanja.

Častni dan našega mesta.

Ono, kar smo si tako želeli, kar smo tako dolgo pričakovali, onb se končno vendarle uresniči — naš kraljevič Aleksander, najvrednejši sin naše drage jugoslovenske domovine, naš najvišji brat pride med nas.

Težke so bile borbe za odrešenje našega naroda iz tisočletnega robstva, iz tisočletne teme, in bile bi še dolge in morda celo brezuspešne, da ni imel naš Pijemont, naša Srbija, vladarske rodbine izšle iz svoje sredine, vladarske rodbine v kateri je živela domača kri. Rodbina Karadžordževićev je prva pripomogla k naši osvoboditvi, a med to rodbino prvi gotovo on, ki prihaja v torek med nas, naš regent Aleksander.

Toda ni njegova le zasluga osvoboditve, ampak tudi zasluga popolnega združenja vseh treh naših plemen. Ko se je zvalil v prah naš tisočletni tiran, so delovale v Srbiji, posebno med radikali, močne sile na to, da zagrenijo našo srečo osvobođenja z novo zaslužnjitvijo. Niso hoteli, da si podamo roke, vsi kar nas je, kakor bratje, enakovredni drug drugega, ne, oni so hoteli stopiti pred nas kot zmagovalci pred premagance ter so

nam hoteli diktirati postave in celo ime. Ni jim ugajala država Jugoslovenov, ker jim je bilo to ime sovražno. Oni so hoteli — Veliko Srbijo. Kam bi bili prišli tedaj, da se ni oglasil angelj rešitelj, si lahko vsak sam misli. Naše edinosti bi bilo že po par dnevih konec in ž njo tudi naše svobode in moči.

Toda angelj rešitelj je dvignil svojo roko, odločen in neustrašen ter nas je odrešil in zedinil. In ta angelj rešitelj je bil ravno on, ki prihaja med nas — regent Aleksander. On je spoznal situacijo in se ni vstrašil. Ko so stopili zastopniki zagrebškega Narodnega viječa predenj, ter ga prosili, da se smeta tudi hrvatski ter slovenski del našega naroda združiti s Srbi v eno enotno, ravnopravno državno celoto, ni pomišljal niti za trenutek ter je to prošnjo tudi uslišal. In s tem njegovim odločnim činom je bil na mah odstranjen ves dvom, ves spor. Misel na Veliko Srbijo je bila za vse čase uničena, mesto nje pa je stopila v življenje naša draga skupna domovina Jugoslavija.

To sta, poleg nešteto drugih, dve največji zaslugi tega velikega našega brata.

Od vseh delov našega naroda, je naš slovenski del zadnje čase gotovo največ

trpel. Osobito pa je trpel in še trpi danes radi vnebovpijočih krivic, ki mu jih je zadala mirovna konferenca.

Tudi mi tu v solnčnem mestu ob zeleni Dravi, smo bili že skoro obsojeni v isto žalostno usodo, ki je postala delež našega solnčnega Primorja in le mi vemo, koliko truda, napora in požrtvovalnosti je bilo treba, da smo se oteli te usode. Toda naš trud ni bil zaman. Tudi naše solnčno, krasno mesto ob zeleni Dravi je jugoslovensko, je svobodno v krogu svobodnih mest bele Ljubljane, Zagreba in Beograda. In v t. rek bo to naše mesto, ki je tekom dolgih temnih let pretrpelo brezštevilne muke imelo čast in srečo pozdraviti med svojimi zidovi svojega najvišjega odrešitelja, simbol svoje svobode, svojega istokrnega vladarja, regenta Aleksandra.

Ko ga bomo tako pozdravljali, ko bo stal med nami, brat med brati, tedaj se zamislimo v položaj, v našo usodo, ako bi ne bil on naš vladar. Zamislimo se v duše naših zaslužjenih bratov ob sinji Adriji, kako bi ga pozdravili oni, ako bi jim bilo dano. Na kolena bi padli predenj in s solzami bi mu škropili tla, kjer bi hodil. Ker komaj

Dr. Ivan Zorjan.

Detomor iz pravnega in sodnijsko-zdravniškega stališča.

Pri mnogih narodih nižje kulturne stopnje je bil in je še sedaj detomor pravica matere ali očeta, družine ali rodbine, katere pravice so se ob vseh časih izdatno posluževali. Toda tudi pri narodih višje kulturne stopnje, kakor Indijcih, Perzijcih in Kitajcih se detomor pogosto še dandanes v obširni meri brez kazno vrši. Pri starih Grkih in v starem Rimu je bil detomor v obliki izstavljanja postavna naredba, pravica poglavarja družine, del očetovske oblasti. O starih Nemcih priča Tacitus v »De moribus Germanorum«, »da se smatra pri njih detomor kot zločin, četudi darujejo vjete sovražnike svojim bogovom«. Pri severnih Germanih na Norveškem in v Islandiji pa je bilo izstavljenje otrok ravno nasprotno najbrž nekaznjivo. Prve postavne določbe starih Germanov — kodifikacija iz 10. stoletja obstoječih pravnih nazivanj kakor sališka in ripuariška postava vsebuje kazenske določbe za detomor. Chindaswinth († 652) kralj zanadnih Gotov, je nastopil prvič z posebno strogostjo proti detomoru. Medtem pa,

ko se je pri germanskih plemenih ta zločin opral z denarno globo, ga je on kaznoval s smrtjo ali z oslepljenjem. S tem stopi detomor v vrsto zločinov, katerega kaznuje država s kaznimi na telesu in življenju. Skoro tisoč let pozneje je dosegel detomor najvišjo in najgrozovitejšo kazensko sankcijo v kazenskem zakonu cesarja Karla V., takozvani Karolini (1532), »detomorilka se naj živa pokoplje«. Iz posebne milosti je bila tudi lahko vtopljena, pod posebnimi okoliščinami pa prej z žarečimi kleščami raztrgana.

Le počasi se je tekom prihodnjih stoletij presojanje detomora prerilo od tega nečloveškega k bolj človeškemu naziranju. Spoznalo se je, da se nahaja ženska ob času poroda v nekem izvanrednem nenormalnem duševnem razpoloženju. Posebno nezakonske porodnice so velikokrat vsled človeških predodkov in nezadostne oskrbe v tako obupnem položaju, da se nahajajo med porodničami, kateri je združen z največjimi telesnimi bolečinami in duševnim razburjenjem, v nekem izjemnem stanju, v neki duševni stiski, na podlagi katere se more v njej izvršiti detomor mileje presojeti. To spoznanje je dovedlo do tega, da se detomor mileje kaznuje od navadnega umora. Toda nele nezakonske,

tudi zakonske porodnice se iz naravoslovstvenega stališča ob času poroda lahko nahajajo v takem izjemnem stanju. Pri zakonski ženski, ki živi zapuščena od moža v največji bedi, pri ubogi vdovi s številnimi stradalajočimi otroci, pri ženski, katero trpinči brutalen in pijanosti udan mož telesno in duševno do obupa, so predpogoji za tako izjemno stanje ravno taki, da mnogokrat še hujši nego pri nezakonski porodnici.

Vsi drugi zakoni so z ozirom na detomor še zelo zaostali ter zastareli in stare drakonične določbe, osobito smrtna kazen še obstoja postavno naprej. Tako je na Angleškem še postava Jakoba I. (1624) v veljavi, ki določa za detomor smrtno kazen, pri čemur ne razločuje med umorom odraslega in novorojenega otroka. Ravnotako ogroža francoski kazenski zakon zločin detomora z lakonično kratkosti in drakonično strogostjo s smrtno kaznijo. Vkljub temu se dandanes ne na Angleškem ne na Francoskem detomorilka ne obsodi na smrt, temveč te velikokrat lične zločinke se tamkaj še večkrat kakor v srednji Evropi od porotnikov oproste, pri čemur so merodajni kot olajševalni razlogi dokazljivi predpogoji za zgoraj označeno izjemno stanje storilke.

(Konec prih.)

tedaj, ako se bomo zamislili v to, ga bomo res pozdravili tako, kakor zasluži.

Naš Maribor mu je dolžan več hvaležnosti nego ostala naša mesta.

Toda ni nam treba dvomiti v iskrenost našega sprejema. Maribor bo storil svojo dolžnost. Maribor bo dostojno pozdravil svojega prvega narodnega vladarja, svojega ljubljenega brata Aleksandra.

Dolga je bila noč, toda končno je vendar zasijal dan vstajenja in slave osvobodjenja. Torej, 29. junija 1920 pa bo častni dan tega vstajenja in slave, velik častni dan za naš Maribor, za naše solnčno mesto ob zeleni Dravi.

Bratje, svobodnega jugoslovenskega Maribora, kvišku srca na ta najlepši, častni dan!

Dnevne vesti.

Priprave za sprejem prestolonaslednika regenta Aleksandra v Mariboru. Včeraj popoldan ob 16. uri se je vršila v sejni sobi mestnega magistrata seja mestnega sveta, h kateri je bilo pritegnjenih tudi mnogo drugih važnejših osebnosti. Na loga te seje je bila, vsvariti temelje za postopanje pri sprejemu prestolonaslednika regenta Aleksandra v našem mestu. Natančnejšega poročila o tej seji radi pomanjkanja prostora in radi drugih pomislekov ne moremo prinesiti, radi tega poročamo le na kratko o programu, ki ga je ta seja odobrila, oziroma sestavila ter izpopolnila. Regent dospe v Maribor 29. tm. med 12 in 13. uro in sicer z avtomobilom preko Celja in Slovenske Bistrice, kjer se ustavi 5 minut. Občinstvo ga bo pričakovalo na Glavnem trgu, kjer ga bo nagovoril vladni komisar g. dr. Leskovar ter še eden (najbrže škof Napotnik), nakar bo Glasbena Matica zapela »Bože pravde«. Regent bo potem odšel po Koroški cesti, Strossmayerjevi in Orožnovi ulici na Stolni trg, od tu po Gledališki ulici, Koroščevi cesti na Trg svobode, od tu na Aleksandrovo cesto, Sodno ulico ter po Tattenbachovi ulici v Narodni dom, kjer se bo vršil ob 14. uri slavnosten obed v veliki dvorani. Vabila na ta obed ima v rokah deželna vlada, ter bodo povabljeni le oni, katere bo ona povabila. Obed in serviranje oskrbi v Narodnem domu g. Stickler, restavratore na glavnem kolodvoru. Pri tem obedu bo nastopila tudi Glasbena Matica. Ob 17. uri se regent zopet odpelje. Radi podrobne izdelave sprejema sta se osnovala na tej seji dva odbora in sicer eden za razvrstitev občinstva pri sprejemu in ves aranžma, drugi pa za okrašenje mesta. V odbor za razvrstitev so bili izvoljeni: g. dr. Vladimir Sernek kot predsednik ter gg. dr. Senekovič, Tomišek, Humel, Roglič ter kapetan Smolčič kot člani. V odbor za okrašenje mesta pa g. prof. Cofič kot predsednik ter gg. dr. Müller, Zelenka, M. Vahtar, dr. Pipuš, ing. Šel ter prof. kap. Mecger.

K pozdravu regenta Aleksandra na Glavnem trgu. Na včerajšnji seji na magistratu se je razpravljalo tudi o tem, kdor naj pozdravi regenta Aleksandra pri prihodu na Glavnem trgu. Mestni magistrat je z deželno vlado sam na svojo roko določil, da ga pozdravita le dr. Leskovar ter škof Napotnik. Proti temu pa je bilo več ugovorov. Predlagalo se je namreč, da bi ga pozdravil kak neposreden meščan v imenu prebivalstva in ne nameščena oseba, kakor je škof. K temu mnenju se pridružujemo tudi mi. Da bi ga poleg drugih pozdravil tudi škof, bi končno ne imeli nič, toda da ga pozdravi razen vladnega komisarja le ta človek slabih spominov, dočim bodo morali naši vedno zavedni borilci za naš Maribor molčati, proti temu protestiramo najodločneje. Sicer je g. komisar obljubil, da se ta načrt vrne deželni vladi v zopetno presojo, toda kako bo ta zopetna presoja izpadla, o tem ni nobenega dvoma.

Povabila na obed v Narodnem domu o priliki regentovega poseta bo razposlala deželna vlada sama, kar se nam zdi popolnoma pogrešeno. Deželno vlado sestavlja — žal še vedno — le ena stranka, in da bodo tudi ta povabila dišala po ti enostranosti, smo popolnoma prepričani.

Našim meščanom v pojasnilo. Iz vrst našega občinstva smo že večkrat slišali pritožbe, da se splošno padanje cen pri nas prav nič ne opazi. Zadnjič smo dobili dopis radi podražanja žemelj, ki jih ponekod prodajajo zadnje dni že po 1 K. Sedaj pa se nam je posrečilo izslediti krivce tega podražanja. Svoječasno smo poročali, da je mestni magistrat kupil krušno moko po 15 K kg, dočim bi jo lahko dobil po 10 in manj kron. Mestni magistrat seveda te moke ne more prodati po 15 K kg in g. vladni komisar se je izrazil, da jo je treba prodati »čprav v izgubo«. To svojo idejo hoče sedaj tudi res realizirati. Poslal je ponudbo našim pekoma, kjer jim oferira to moko po 13 K kg. Ker pa se je pekoma zdela kljub temu predraga, je šel g. vladni komisar še dalje ter ponudil pekoma za to, če kupijo to moko po 13 K kg še posebno ugodnost. Obljubil jim je namreč, da bodo smeli tudi še zanaprej prodajati kruh po dosedanjih visokih cenah. Naše meščanstvo je jako pohlevno, toda kljub temu dvomimo, da bi to mirno pustilo iti mimo. Ni torej dovolj, da izgubi pri tej moki občina 40.000 K, tudi konsumenti naj bi radi tega še nadalje, kljub temu da so ce e moki padle, kupovali kruh po oderuških cenah. Tako je »vzorno gospodarstvo« g. dra. Leskovarja.

Kvalificirani kandidati. Po srbskem načinu bomo imeli pri volitvah tudi takozvane kvalificirane kandidate, to se pravi, da mora biti n. pr. na Štajerskem, kjer dobimo 18—20 poslancev, najmanj 5 med njimi takih, ki imajo vseučiliške študije.

Pridite vsi prijatelji glasbe in dece na koncert, ki se vrši v soboto ob pol 20. uri zvečer v prostorih Narodnega doma. — Koncert priredi I. deška in dekliška šola na Zrinjskem trgu. Vzpored se glasi »Potovanje po domovini« s spremljevanjem orkestra, klavirja in harmonija. Priprave so v polnem teku. Predprodaja vstopnic v trgovini Weixl, Glavni trg.

Razstava. Obrtna šola »Vesne« priredi 24., 25. in 26. junija t. l. v šolskih prostorih »Vesne« razstavo šolskih del. V zvezi s tem se razstavijo narodne vezenine izvršene v šolah »Vesne« in v kurzu »Mariborskega ženskega društva« in pristne narodne noše iz slov. Štajerja. Razstava je odprta vsak dan od 9. do 12. in od 15. do 17. ure. Ljubitelji ročnih del se vabijo, da posetijo razstavo, pred vsem se upozorjajo dame, ki se udeležijo regentovega sprejema v narodnih nošah, da si te v razstavi ogledajo in dobijo tu podrobna pojasnila. Razstava je vstopnine prosta.

Iz pisarne slov. mestn. gledališča. Smrt majke Jugovičev se vrši danes kot vojaška predstava sicer je tudi drugim dovoljen vstop. Cene so jako znižane. Gospod kap. Jovanović-Mecger bo ob tej priliki držal govor ter pojasnil pomen te igre. — Jutri v četrtek je častni večer Frana Gregorina, igra se: »Veseli dan ali Matizhek se sheni«, ena najbolj priljubljenih iger letošnje sezone.

Begunci! Danes zvečer ob ½ 19 uri se vrši v pisarni v Sodni ulici št. 32 važen razgovor »Narodnega sveta za neodrešeno ozemlje« radi sprejema prestolonaslednika regenta Aleksandra. Vabljeni so vsi člani, zaupniki in drugi begunci, da se ga polnoštevilno udeležijo.

Zastavice se dobe v veliki množini v papirni trgovini V. Weixl na Glavnem trgu. Na razpolago je tudi 200 komadov 2 metra dolgih ličnih drogoy za večje zastave.

Občinski gospodarski urad v Mariboru bode izdal nakupovalne nakaznice za petrolej, in sicer za imejitelje stanovanja: Graškega predmestja (Melje) dne 24. junija

od ½ 9 do 12 ure predpoldan. Notranjega mesta (Koroška cesta) dne 25. junija od ½ 9. do 12. ure predpoldan. Magdalenskega predmestja dne 26. junija od ½ 9. do 12. ure predpoldan. Isti morajo prinesiti seboj hišne listke (bele barve). Za podnajemnike vseh mestnih okrajev pa od dne 24. do vstevši 26. junija od 14 do 16 ure (od 2 do 4 ure popoldan). Izkazati se morajo z njihovo nakupovalno nakaznico in s policijsko zglašilnico. Razdelitev petroleja je poverjena sledečim tukajšnjim tordkam oziroma društvam: Berdajs, Cepera, Greiner, Gusel, Huber, Laufer, Lotz, Murko, Preac, Prešeren, Rantner, Sirk, Sucher, Schweighofer, Stieberz, Turic, Verstovšek, Vertnik, Weiler, društvu jugoslovenskih drž. uslužbencev in konsumnemu društvu za Slovenijo, podružnica za Maribor. Petrolej se bode delil imejiteljem stanovanja in podnajemnikom in sicer po tri četrt litra: liter stane 20 K. Petrolej, kojega stranke do vstevši 20. julija t. l. ne dvignejo, zapade; z istim bode nadalje razpolagal gospodarski urad. Prosi se zategadelj vse s prodajo istega poverjene trgovce, da najkasneje do 23. julija predložijo vse od strank jim oddane tozadevne nakaznice. V svrhu zaključitve računov o nakazanem sladkorju, prosi se tudi vse tozadevne trgovce, da čim prej predložijo vse pri njih se še nahajajoče odrezke in nakazila.

Sokolstvo.

V nedeljo dne 27. t. m. vsi k Sv. Lenartu!!

Sokol v Mariboru pozivlja vse članstvo, katero poseduje društvene kroje, da se vdeležijo sigurno novih redovnih vaj, katere se vrše danes (sredo) ob 20. uri zvečer v gimnazijski telovadnici.

Odbor.

„Mariborsko sokolsko okrožje“ priredi v nedeljo dne 27. t. m. izlet in javen nastop članstva in članic pri Sv. Lenartu v Sl. goricah. To je tudi prvi nastop v območju zgoraj navedenega okrožja, kjer se bo pokazal sad letošnjega sokolskega dela z telovadci. Zakaj si je okrožje izvolilo ravno Sv. Lenart za kraj prireditve, ni treba še posebej povdarjati, saj se ga še vsakdo živo spominja iz časa nemškega gospodstva iz polpretekle dobe. Onim, ki pa še ne poznajo tega lepega trga v Slovenskih goricah, priporočamo, da si ga ogledajo pri tej priliki. Obenem pripominjamo, da je odhod društev iz Maribora in okolice ob 5. uri zjutraj od »Narodnega doma« v Mariboru. Upamo, da bo, če ne tja, pa gotovo hazajgrede dovolj kmečkih voz na razpolago. Vabimo še enkrat vse prijatelje »Sokolstva«, da se tega izleta udeležijo v kolikor mogoče lepem številu. »Zdravo!«

Telovadna obleka. Bratje, ki še nimajo telovadne obleke, pa si žele isto oskrbeti, naj pridejo v sredo dne 23. t. m. k članski telovadbi »Sokola« v Mariboru ob 20. uri zvečer v gimnazijsko telovadnico in naj prinese s seboj tudi denar.

Kultura in umetnost.

Častni večer gospe Dragutinovičeve ter gdčne. Podgorske, prve v vlogi majke Jugovičev, druge v vlogi Kasovske devoyke v Vojnovičevi drami »Smrt majke Jugoviča« v nedeljo zvečer je izpadel sijajno. Občinstvo je obe igralki kar obsipalo z aplavzi in s cvetjem. Tako iskrenega večera v našem gledališču skoro še nismo doživeli.

Kralj na Betajnovi. Dolgo smo morali čakati, da smo končno vendarle prišli domov. Komaj sedaj na koncu sezone se vprizarjajo naše domače stvari. Že smo mislili, da bo naša prva sezona potekla brez Cankarja, končno pa smo v soboto vendarle doživeli premijero njegovega »Kralja na Betajnovi«. V tej drami je Cankar, kakor v vseh drugih, naslikal naše slovenske razmere, naše ljudi. Glavno kar je hotel Cankar v tej

drami dokazati je to, da se veliki hudodelci ne kaznujejo, da se jim celo, ako se izpovejo svojih zločinov ne verjame. Drama pa ima tudi precej rezke satire na naše predvojne politične razmere, ki se, žalibog, danes v isti izmeri zopet povračajo, odkoder smo mislili, da se ne povrnejo več. Uprizoritev te Cankarjeve drame na našem odru je bila vzorna in naravna, tako da smo bili ž njo v glavnem popolnoma zadovoljni. Umetniško izdelan tip je bil v prvi vrsti Nučičev Kantor. Izborna maska in dovršena igra sta visoko dvignila celo predstavo, samo parkrat se je preveč razburjal, kar je bilo za takega neupogljivega junaka premehkužno. Sicer pa je to bolj vprašanje zamisli in zasnove tiba samega, tako kakor ga pojmuje poedinec. Primerno družico mu je ustvarila g. Dragotinovičeva v njegovi ženi Hani, hčer Francka pa g. Podgorska. Gdčna. Podgorska je v takih ulogah najbolj doma in bo na tem polju nekoč gotovo naša najboljša moč. Dobra je bila Nina gospe Šetinske, naznavnost izboren pa je bil stari Krnec gospoda Rasbergerja. Sicer to ni velika uloga, vendar pa jo je izdelal Rasberger do umetniške popolnosti. G. Železnik si je nadel kot Maks Cankarjevo masko ter ga tudi v kretnjah skušal kolikor toliko posnemati — vspele mu je oboje. Sploh je ustvaril lep in samorasel tip, le žal da je v sceni drugega dejanja, kjer obudi Kantorju spomin na umor Nininega očeta postal nedosleden celotnemu značaju. V tem prizoru je bil vse preveč Železnik — hipnotizer, kot pa Maks Krnec. Kakor rečeno pa je bil to njegov edini nedovršeni moment. G. Velušček je zamislil župnika dobro, vendar pa ni mogel zlesti vanj docela ter je na vseh koncih in krajih gledal iz njega Velušček — človek. Njemu nasproti pa je g. Gregorin kot Bernot postavil na oder tako do malenkosti izdelan in originalen tip, da smo bili resnično očarani. Bratinov sodnik je bil v maski in kretnjah izboren in tudi drugače dober; očitati bi se mu dalo pa, ne kot sodniku v tej igri, ampak kot igralcu sploh, da ustvarja različna tipe v različnih igrah le preveč po eni šabloni. To sicer ne moti umetniške dovršenosti pri vsameznih ulogah, ima pa to slabo stran da gledalca s tem nehoti spomni na druge njegove tipe v drugih ulogah. Dobra in pristna je bila Lužarica gospe Bukšekove. Druge manjše uloge so bile kolikor toliko pogode. Gledališče je bilo dobro obiskano, med publiko pa toliko nemira, kakor že zlepa ne, kar ji ne daje preveč dobrega spričevala. Iste vrline in hibe je imela tudi včerajšnja prva repriza.

Pravila o lepem vedenju. Za učence ljudskih in meščanskih šol sestavil in izdal A. Kosi. (Založil izda ateli A. K. šolski ravnatelj v Središču ob Dravi.) Natisnila Medimurska tiskarna v Čakovcu. Cena K 150. — Ker pripravlja šola za življenje, zato je njena dolžnost, da navaja mladino k vsemu, kar ji bo v poznejši dobi v javnem življenju koristilo. Med drugim je njena dolžnost tudi, da seznani učence z glavnimi pravili lepega in dostojnega vedenja ter pazi potem tudi na to, da se mladina v šoli in izven šole po teh pravilih ravna. Ta zahteva je zlasti sedaj upravičena, ko se je kot ena žalostnih povojnih posledic pojavila tudi med šolsko mladino brezprimerna posurovelost, ki jo je treba z vsemi sredstvi zatirati. Eno zadnjih sredstev, da se ta namen doseže, gotovo ni pouk o lepem vedenju. Učiteljstvo sicer uporablja pri pouku vsako priliko ter opozarja mladino toda splošnega navodila ali kažipota ljudska šola v Sloveniji do sedaj še ni imela. Temu nedostatku je skušal od pomoči A. Kosi z zgoraj navedeno brošurico, šafero s tem priporočamo učiteljem in učencem ljudskih in meščanskih šol pa tudi staršem šoloobveznih otrok.

Zlet Sokolskega Saveza SHS v Mariboru dne 29. avgusta 1920!

Porotno sodišče.

Verižniška zgodba.

(Konec).

Nato preide k drugemu delu obtožnice, kako je spravil

uradnika Šota v preiskovalni zapor.

Predsednik: No, kako ste pa Šota potlačili v zapor? **Obtoženec:** Mislim sem, da mi on pomaga. **Predsednik:** Vi ste najbrže hrepeneli, da bi iz preiskovalnega zapora ven prišli in da Šot prevzame vso Vašo krivdo nase? — **Obtoženec:** Vem le to, da me je k temu koraku privedel nagon, da bi se rešil! Potem še je sem mislil da ga odškodujem, če prevzame krivdo nase. Vedel sem, da Šot živi v revnih razmerah in da bi mu bilo na ta način pomagano (To so verižniški nazori o naših ubožnih uradnikih). Ko sem uvidel, da ne bo rešen in mi je bil Šot konfrontiran, sem to misel opustil. Na vprašanje, če mu je Šot res naklonil kakšno uslugo pri centralni upravi, odgovori, da ga je nekoč naprosil — ker je vedel, da ima Šot tam „dobre zveze“, da mu preskrbi uvoz sodov iz Avstrije, pa ni nič dosegel. **Predsednik:** Ste Vi tudi imeli „dobre zveze“ pri centrali, da ste dobili kar 20 izvoznice? Nekateri res potrební se mučijo, pa dobijo komaj za par kg izvoznice, vam so jih kar tako in v takem številu dajali. — **Obtoženec:** Ne, jaz nsem imel nobenih zvez. — **Predsednik:** Niste vedeli, da, če nimate svojega premoženja, si ne morete nabaviti sliv kar za 10 vagonov? — **Obtoženec:** Imel sem pri kreditni banki naloženo vlogo za 60.000 K. **Predsednik:** Ne morete povedati, kdo je ta denar za Vas naložil? **Obtoženec:** Ne, tega ne morem povedati.

Obtoženec se zagovarja z nezavednostjo svojega dejanja in to vsled posledic padca, ko je bil 6 let star in eksplozije granate med vojno. Ima strašen glavobol, da včasih ne ve kaj dela.

Držav. pravdnik: Živeli ste v boljši družbi? **Obtoženec:** Da! (Pritajen glas izmed poslušalcev: da, med kvartopirci).

Zaslišanje prič:

Šot priseže in izpove, da Pavšku ni storil nobenih posebnih uslug, razen poskusa radi uvoza sodov. Priporoča, kako so ga v Ljubljani presenetili z aretacijo in ko je tam odsedel 4 dni in dospel v Maribor, so ga zopet tu vtaknili za 6 dni v preiskovalni zapor (kjer se je nabral — uši). Za vso to krivico ne zahteva nobene odškodnine in mu tudi odpusti.

Herzog in Lesjak izpovesta bistveno v smislu obtožniškega zagovora. Začudenje je vzbudila le Lesjakova opazka, da so se izvoznice dale v pregled na glavarstvu in so pri finančni upravi izjavili, da so izvoznice „prave“.

Mati za sina.

Res obžalovanja vredna mati skuša sina razbremeniti z njegovo boleznijo vsled padca in posledic vojne, ga seveda hvali kot pridnega, vzornega sina, v tem času ko se je to godilo, mu je umrla žena vsled žalosti, ko je zvedela, da je njen mož zaradi goljufije zaprt.

Zdravniška zvedenca

dr. Jurečko in dr. Zorjan izpovesta skoro soglasno, da je obtoženec sicer takozvani »psihopat«, toda je za svoje dejanje odgovoren, duševna manjvrednost je le olajšilo.

Kako je prišla sleparija na dan?

Že omenjeni Florjan v Gradcu je izročil izkaznice zastopniku ljubljanske gospodarske zveze, Ferdinandu Niklsbacherju, z naročilom, da se prepriča, če so izvoznice pravilne in naj mu v tem slučaju preskrbi 4 vagone koruze. Niklsbacher je primerjal pečat in podpis, ter Florjanu brzojavil, da je vse v redu. Ker pa Niklsbacher ni mogel dobiti koruze, je Florian izvoznice odstopil trgovcu Emanuelu Schlesingerju, da mu nakuoi koruze. Toda zdaj je bil ta g. Schlesinger še le prvi človek, ki ni imel zaupanja ne do Pavška, ki ga je označil »als nicht einwandfreien

Menschen«, dočim so ga drugi, videvši ga večinoma v družbi oficirjev in višjih uradniških krogov, slikali kot kavalirja, višjega uradnika v Ljubljani, ki ima svojo vilo in eksportno trgovino v Mariboru, pa se — seveda kot »višji uradnik« ne peča z navadno trgovino, ampak z — izvoznici.

Nemec Schlesinger torej ga je še le spoznal, in zaželel izročiti nekemu dedektivu (na katerega izpoved, vsaj pisмено, je občinstvo zaman čakalo, pa pravijo, da bi bilo njegovo pričevanje jako zanimivo). Ta neznani dedektiv je kmalu dognal, da so izvoznice falsificirane. Nato je Florjan poiskal Pavška na Dunaju, kjer je Pavšek vse priznal in se zavezal, povrniti vso škodo. Doslej je vrnil od 32.000 K samo 9750 kron ostanek pa je prevzela rodbina njegove žene nase.

Ko je bil Pavšek 21. januarja po mariborski policiji aretiran, je vse tajil in krivdo zvrget na Šota, češ ta ima take zveze v Ljubljani. Pozneje je trdil, da je Šotu poslal izvoznice v zameno, a Šot mu je zanje poslal prazne za poljubno izpolnitev. Ko tudi ta zagovor ni držal, je trdil, da je od Šota že dobil ponarejene izvoznice. Ta laž je Šota spravila v zapor.

Nezaslišano zaslišanje.

Razprava bi se bila morala preko poldne nadaljevati in končati. Prekinila pa se je opoldne, da se popoldne zasliši še ravnatelj Kreditne banke. To zaslišanje pa je — izostalo.

Zastopnik javne obtožbe je isto po zaključku še razširil s pristavkom, da je Pavšek s svojim zločinom škodil tudi »državi v njeni nadzorovalni pravici pri izvozu in uvozu«. Pri utemeljevanju obtožbe je med drugim porotnikom polagal na srce: »Ako se ne boste mogli prepričati, da je Pavšek hotel ogoljufati one tri trgovce, vendar pa vsaj do tega prepričanja boste prišli, da je to stori nasproti državi.«

Nasprotno pa je dr. Hojnik v svojem zagovoru z vso vehemenco svojega temperamenta ob navzočnosti pred porotniki jokajoče se matere z navajanjem razmer obtožniških apeliral na usmiljenje porotnikov, češ, »čut človeštva in pravice zahteva, da se tega človeka oprosti...«. To pa se je zdelo celo drž. pravdnika malo preveč: kam pridemo, če bo vsak obdolženec nekaznovano smel kogar se mu zljubi z obrekovanjem posaditi v zapor, da reši sebe!

Porotniki so potem sami med seboj razdelili prvo glavno vprašanje v 3 dele: 1. ali je Pavšek izvoznice ponaredil? — da! — 2. ali jih je prodal trgovcem z goljufivim namenom jih oškodovati? — ne! 3. ali je pri tem državo oškodoval (oz. goljufal)? — Ne! Drugo glavno vprašanje glede Šota — ali je bilo to obrekovanje, je bil to hudoben namen nedolžnega človeka spraviti v zapor so porotniki presodili da — ne.

Drž. pravdnik brez predloga.

Ker državni pravdnik ni niti stavil predloga, da se Pavšek kaznuje vsaj zaradi prestopka po § 320 f (ponarejenje javne listine brez hudobnega namena), bi bil Pavšek pravzaprav porotno dvorano zapustil brez vsake kazni. Ker pa je vsled te ravnodušnosti javna nevolja preočitno naraščala, je zagovornik dr. Hojnik sam predlagal: oprostitev obeh obtoženih hudodelstev, k večjem še se izreče kazen radi prestopka ponarejenja javne listine.

Tako je porotni senat v tem izrednem slučaju na predlog zagovornika izrekel

razsodbo:

Vladimir Pavšek (Pavlšek) se oprosti od obtožbe da bi bil s ponarejenimi izvoznici v goljufivem namenu oškodoval trgovce in državo in da bi bil v hudobnem namenu spravil, da reši samega sebe — po nedolžnem v zapor. Obsodi se samo radi prestopka po § 320 f, na 3 tedne zapora, katera kazen pa se smatra z ozirom na preiskovalni zapor že kot prestano. Obenem se Lesjaku prisodi še 8000 K — (čeprav je Pavšek oproščen, da bi bil Lesjaka oškodoval).

Pavšekova zahvala.

Po razsodbi se oproščeni Pavšek spo-

dobno zahvali v prvi vrsti visokemu senatu in prav pristrčno še prvomestniku porotniku G. Stanj kotu. In s tem je bil ta „teater“ končan.

Zadnje vesti.

Regentovo potovanje po Hrvatski.

LDU Zemun, 22. junija. Njegovo visočanstvo je došlo z dvornim vlakom ob 8:25 zjutraj. Postaja je bila okrašena z narodnimi in državnimi zastavami. Zbrana je bila ogromna množica ljudstva in šolske mladine, zastopniki civilnih in vojaških oblasti itd. Zbrana množica je priredila prestolonasledniku navdušene ovacije. Regenta je najprej pozdravil vojvoda Peter Vojović, poveljnik armije; nadalje poveljnik mesta podpolkovnik Tučaković; zbran je bil tudi ves častniški zbor z admiralom Kochom na čelu. V imenu meščanstva je pozdravil regenta župan Vladimir Nikolić ter v imenu prebivalstva vsega okrožja vladni tajnik Pavlović. Pevska društva so zapela narodno himno, množica je obsipala regenta s cvetjem in mu prirejala navdušene ovacije. Po 10 minutah je odšel dvorni vlak proti Zagrebu.

LDU Zagreb, 22. junija. Vsi kolodvori od Zemuna do Zagreba so bili nenavadno lepo okrašeni s cvetjem, z zelenjem, zastavami in slikami Njegovega visočanstva prestolonaslednika in kralja. Na vsakem kolodvoru je bilo ljudstva, ki je regenta presrčno pozdravljalo. Bili so povsod prisojni župani. Regent je povsod izstopil in videlo se je, da je bil vsled presrčnih pozdravov globoko ginjen. Razgovarjal se je z vsakim naj je bil boljši človek ali navadna deklica ter mu dal roko. Navdušenje se je večalo, tembolj se je regent približeval Zagrebu. Osebito ginjen je bil regent v Jasehici, ko ga je opozarjal Nikola Čola v svojem govoru, da stoji na onih tleh, kjer se je pripravljal njegov prednik Peter, da odide v Bosno in prične delo za narodno osvobodjenje. Tu se je ovilo okoli regenta kolo deklic, ki so pele narodne pesmi, ki poveljujejo Njegovo visočanstvo.

LDU Zagreb, 22. junija. Ob 6. zvečer je došel v Zagreb dvorni vlak z Njegovim

visočanstvom prestolonaslednikom regentom Aleksandrom in njegovim spremstvom. Na kolodvoru ga je pozdravil ban dr. Matko Laginja z daljšim govorom.

LDU, Zagreb, 23. junija. Snoči je bil na čast regenta v banskem dvoru svečan dine, ki so se ga poleg regentovega spremstva udeležili ministrski predsednik dr. Vesnić in ministri dr. Korošec, dr. Kukovec, dr. Krizman, dr. Drinković, generala Pliverić in Maister, nadškof dr. Bauer, metropolit Letić in drugi odličnjaki.

LDU, Zagreb, 23. junija. Danes ob 9. uri dopoldne je regent posetil s svojim spremstvom in zastopniki oblasti katedralno cerkev, kjer ga je sprejel nadškof dr. Bauer na čelu duhovščine na kar si je regent ogledal riznico. Za tem se je vrnil na Markov trg, kjer je v banskem dvoru sprejemal deputacije.

LDU Zagreb, 23. junija. Za časa svečane pojedine je regent Aleksander odlikoval bana Laginjo z redom sv. Save I. razreda z lento, z istim redom in dekoracijo je odlikoval zagrebškega nadškofa dr. Ante Bauerja in metropolita Letića. Podban dr. Potočnjak je bil odlikovan z redom sv. Save II. razreda že pred mesecem dni. Nadalje je regent da počasti narod, za manifestacij na Markovem trgu imenoval gen. Plivelića in Maistra za častna adjutanta Njegovega veličanstva kralja Petra. Ves čas med pojedino je bil regent izvrstno razpoložen in je izrazil opetovano svoje veselje nad sprejemom, ki je nadkrillil vse njegovo pričakovanje. Izjavil je, da mu bo vedno ljubo, ako bo mogel priti zopet med dobre Zagrebčane.

Borzna poročila.

LDU Zürich, 22. junija. (Borza.) Devize: Berlin 15:10, Holandija 198, New York 549, London 21:94, Pariz 44:40, Milan 33:50, Bruselj 46:50, Kodanj 92:50, Stockholm 120:25, Kristijanija 96:50, Madrid 91:50, Buenos Aires 296, Praga 12:65, Zagreb 7:50, Budimpešta 3:25, Varšava 3:25, Dunaj 3:85, avstrijske žigosane krone 3:90.

Izdaja: Tiskovna zadruga Maribor.

Odgovorni urednik: Fr. Voglar.

Tiska: Mariborska tiskarna d. d.

Slov. mestno gledališče.

Repertoar tekočega tedna:

V sredo 23.: »Smrti majke Jugovičev«. Vojaška predstava.

V četrtek 24.: »Veseli dan ali Matizhek se sheni«.

Ab. B-53. Častni večer Frana Gregorina.

V petek 25.: »Na dnu«. Izv. Ab.

V soboto 26.: »Hasanaginica«. Gostuje Nina Vavrova iz Zagreba. Ab. A-54.

V nedeljo 27.: »Na dnu«. Ab. B-54.

Mala oznanila.

Vila ali pa posestvo v Mariboru ali v okolici se kupi. Ponudbe z navedbo cene na uredništvo »Maribor. delavca« pod »Vila« ali »Posestvo«.

Vila na prodaj v Mariboru v Tomanovi ulici št. 7. Ponudbe oz. vprašanja na J. F. K. Sv. Barbara v Haložah. 5-4

Blago za zastave

se doba v trgovini

Karol Worsche, Maribor

Gosposka ulica 10.

3-1

Policija se ne briga

kje kdo inserira. Kdor pa hoče inserirati z uspehom, ta naj inserira v

Mariborskem delavcu

ker uspeh mu je zasiguran!

Mariborska eskomptna banka

v Mariboru, Aleksandrova cesta 11

Podružnice: Murska Sobota in Velikovec.

Sprejema: Vloge na knjižice, na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju.

Kupuje in prodaja: Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

Daje kredite: Pod najugodnejšimi pogoji.

Izdaja: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predujme: Na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih.

Prevzema: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.